

"Jagradioen" 19/2.02
120053

Knut Hamsun og vi

Den 19. februar 2002 er det 50 år siden Knut Hamsun døde. Det er i denne forbindelse grunn til kort å oppsummere hovedpunktene i rettsforfølgelsen av ham etter den andre verdenskrig.

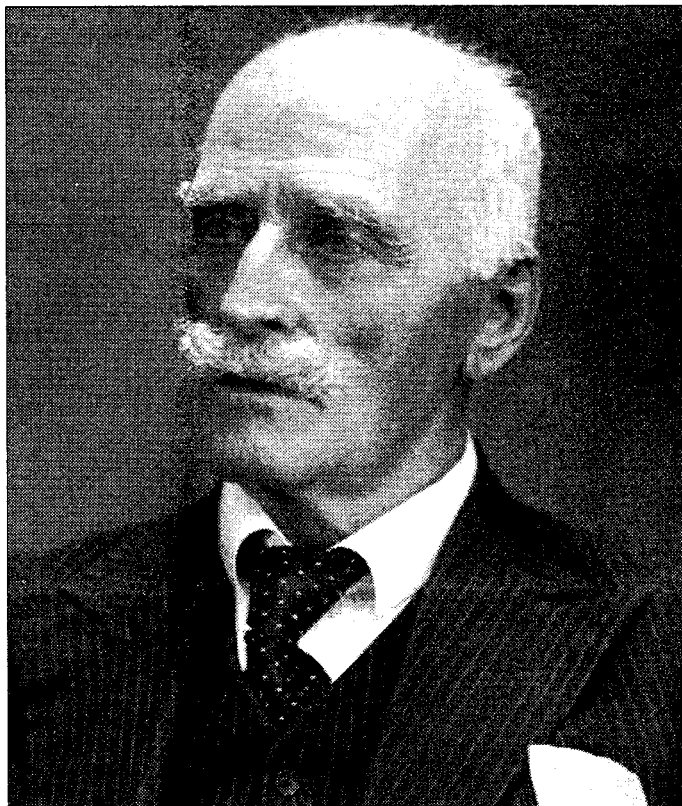
Under krigen hadde Hamsun skrevet noen avisartikler for å advare norsk ungdom mot meningsløs motstand mot den overmektige tyske militærmakt. Motstanden var nytteløs og ville bare føre til død og ødeleggelse for ungdommene selv. Hamsun hadde også møter med Terboven og Hitler for å be om nåde for de dødsdømte.

Hamsuns forsett var naturligvis ikke å forråde sitt land, men å redde norsk ungdom.

1. Etter krigens slutt ble Hamsun arrestert og anbrakt på et sykehus, senere på et gamlehjem. Arrestasjonen var ubeføyet, det forelå ingen fare for at han skulle forspille bevis eller for at han skulle unnvike.

2. Det ble besluttet å underkaste Hamsun rettspsykiatrisk observasjon. Men det var ingen grunn til at denne ikke kunne foretas poliklinisk. Likevel ble Hamsun i flere måneder holdt innesperret under et rigorøst og pinefullt regime i lukket avdeling på Psykiatrisk Klinik. Han ble fratatt alle personlige eiendeler som kunne brukes til å skade seg med, på tross av at det ikke forelå noen grunn til å frykte for selvmord.

3. Resultatet av undersøkelsen var at Hamsun hadde varig svekkede 'sjelsevner' etter at han under krigen hadde hatt to hjerneslag med symptomer på hjerneskatte. Dette vil si at svekkelsen var av lengre varighet enn blott kortvarig eller flyktig. På dette grunnlag unnlot Riksadvokaten påtale for

Dommen i erstatningssaken mot Knut Hamsun bør nå oppheves, 50 år etter hans død. FOTO: SCANPIX

landssvik. Hamsun protesterte fortvilet mot dette, han krevde sin sak ordentlig klarlagt, han ville prosedere for frifinnelse, hans samvittighet var ren.

4. I stedet ble Hamsun dømt til å betale en erstatning på kr 325.000,- for «reelt» å ha vært medlem av Nasjonal Samling, «iallfall de siste tre år av okkupasjonen». Det var usikkert når eller hvordan medlemskapet var kommet i stand, der forelå ingen søknad om å bli medlem og Hamsun hadde ikke betalt noen kontingent.

Grunnlaget for erstatningskravet var landssvikanordningens bestemmelse om NS-medlemmene: solidariske ansvar

for den skade Nasjonal Samlings rettsstridige styre under krigen hadde påført landet.

Landets fremste strafferettsjurister mente imidlertid at bestemmelsen om det solidariske ansvar var grunnlovsstridig. Høyesterett la likevel til grunn – under dissens – at bestemmelsen var gyldig.

Dommen i erstatningssaken bør nå oppheves og de kr 325.000,- tilbakebetales, i våre dagers mynt ca. 16 millioner. All den andre uretten og trakasseringen Hamsun ble gjennomført for, lar seg dessverre ikke rette.

Lars Seier